

До Болгарії

Олександр Мінович

В 90-х роках всі в нашій країні вчилися жити по-новому. Закінчився соціалізм, почався капіталізм. Точніше, дикий капіталізм. Тобто життя без всяких правил і разом з тим освоєння того, чим жив світ, коли ми були за залізною завісою.

Ми вчилися бізнесу. Починали з того, що всі кидали (обманювали) всіх.

У спадок від Радянського Союзу ми залишили собі шанобливе та запопадливе відношення до всього закордонного. Бо ж там було інше життя. Там були класні шмотки, класні тачки, успішні люди, які знають, як заробляти гроші.

Іноземці, що приїжджали до нас, мали ледь не скрізь зелений коридор. Їм заглядали до рота й чекали від них манни небесної, навіть якщо це були вихідці з колишніх соціалістичних країн.

То ж не дивно, коли до нас на фірму завітала болгарська бізнесменша Красиміра й запропонувала золоті гори, їй повірили на слово. І не тільки повірили, а й уклали вигідний для неї договір, видали чималі гроші, яких нібито саме тільки в цей час їй не вистачало, передали за дорученням машину для поїздки.

Ніхто не сумнівався, що людина, яка повертає такі великі справи, як розповідає, має такі дорогі візитівки, знайома нібито з такими відомими людьми в нашій країні, гроші поверне й вестиме чесний бізнес із нами.

Те, що нас кинула болгарська бізнес-леді, дійшло тільки через два місяці. Після того, як всяке спілкування з нашою фірмою припинилося.

Я, як юрист підприємства, написав по вказаній у документах адресі кілька листів-претензій, проте, жодної відповіді не отримав.

Що робити, ніхто не знав.

– Може тобі з'їздити в Болгарію? – запропонував мені Вітя – директор фірми.

– І що я там буду робити?.. Он наші партнери мені не так давно пропонували за великі бабки поїхати на Сахалін, щоб там вирішити питання боргу. Добре, не поїхав. Той хлопчина, який згодився, десь там пропав. Ні слуху, ні духу. Може вже й живого немає. (Як потім вияснилось, протримали його більше року в ямі, мов звіра. Кормили раз на день. Потім відпустили, але він за цей час повністю втратив сутність і вигляд нормальної людини. Довго лікувався, але так до звичайного стану не повернувся).

– Та тож Сахалін, а то – Болгарія!.. Дві великі різниці!.. В Болгарії беспределу немає, у них же європейські порядки. Тим більше поїдеш не сам. Якраз до Болгарії збираються двоє хлопців, які співробітничать із нами. Це вони нас звели з тою болгаркою, то нехай тепер хоч покажуть, де її знайти. Давай рішайся, бо без тебе все рівно цього ніхто не зможе підняти! Спробуй! Може якось вговориш її повернути борг, чи звернешся до їхньої поліції.

Я подумав і згодився. Жив у мені дух авантюризму. Та й світу хотілося побачити. Нову справу засвоїти, до чого в той час я дуже був схильним.

Поїхав.

В компанії двох супутників, на старому автомобілі "Волга", з двадцятьма доларами США, що десь знайшлися у шефа Віті.

- Більше немає. Все, що можу, - сказав Вітя.

Всі купюри були однодоларовими та зачовганими. Тоді це була велика рідкість, обмінників і вільного обігу іноземної валюти не було, здається, за валюту ще була стаття в кримінальному кодексі.

Я то, точно доларів у руках до цього ніколи не тримав і не бачив. Що за них можна було купити, малого поняття не мав. Знав тільки, що в нас вони ходять на чорному ринку та ціняться дуже високо.

Приблизно за одну-дві тисячі доларів у центрі Києва можна було придбати двокімнатну кооперативну квартиру. Державні квартири ще тільки починали приватизуватися. За відсутності спеціалізованих газет для оголошень, рідкі об'яви про продаж квартир вивішувалися на стінах будинку Укрсовпрофу (будинку профсоюзів). З цих об'яв я й дізнався про тодішню вартість квартир. Іншого місця для таких оголошень я не зустрічав.

Оскільки шеф призначив мене старшим у тій подорожі, то я розпорядився, з чим будемо їхати. Вирішив, щоб не було проблем на кордоні, не брати будь-яких речей, через які нас могли б завернути митники. Тільки трохи їжі, та все, що на нас надіте.

Одягнутися попросив всіх пристойно, щоб виглядати солідно. Сам вдягнув костюм, світлу сорочку, краватку. Цей одяг ще не раз послужить мені в дорозі - як добре, так і погано.

Взяв жінчину золоту каблучку, на всякий пожежний випадок, прихопив новий радіоприймач, який старанно забруднив, щоб митники не визнали за товар. Каблучку заховав у електробритву.

Вирішив взяти пристойну суму в українських тодішніх купоно-карбованцях, щоб закупити у нас, перед кордоном, пальне в дорогу, або щось вкрай необхідне, про яке згадаємо, спілкуючись у компанії до перетину кордону. Та ще, коли назад будемо повертатися, наші гроші теж будуть потрібні. Може заночувати десь прийдеться, або на кордоні стояти.

Їхати збиралися на день-два. Якихось важелів тиску на боржницю у нас не було, тож залишалося просто її вговорити повернути гроші. А там - як карта ляже.

Кордон пересікали поблизу Чернівців.

Виявилось, що пальне обмежувалось заливним баком автомобіля. Все, що більше цього, не дозволялося й могло бути підставою для того, щоб не пропустила митниця. Тож нового не купували. Поїхали, надіючись, що пального вистачить до місця призначення.

На кордоні стояла величезна черга з автобусів і легковиків. Люди ввійшли в смак наживи. Те, що купувалося в Румунії чи Болгарії, можна було втридорога продати в нас. Велика сила народу човникувала туди-сюди. Чекати треба було інколи декілька діб.

Вирішили їхати поза чергою.

- Стій! Куди преш? - вискочив прямо перед машиною чоловік у формі.

- Та ми не челноки! Ми в відрядження. Є ж вчорашня постанова, що у відрядження без черги, - вирішив я взяти на арапа митника, бо про таку постанову не чув. Надіявся, що й митники не впевнені, що все знають, адже нерозбериха в країні була сильна.

- Зараз я тобі покажу: і постанову, і відрядження! Бач, який розумник знайшовся! Діставай все на огляд!

Троє митників швидко перерили наш автомобіль, однак, на велике їх здивування не знайшли нічого такого, до чого б хоч якось можна було придертися й повернути нас назад. Сильно вони не нахабніли. Напевне, наш пристойний одяг теж справив своє враження. Мало хто в такому їздив.

Мій план вдався. Чекати в черзі не прийшлося.

В'їхали в Румунію. Її треба було пересікти майже з краю до краю, щоб потрапити до Болгарії. Мої супутники заявили, що дорогу знають добре, бо вже один раз нею подорожували.

На відміну від наших, дороги в Румунії були рівні та без вибоїн. Але швидко пересуватися по них не дають то отари овець, то підводи з кукурудзою чи снопами збіжжя, то велосипедисти. Запланованого перетину болгарського кордону ще завидна не вийшло, хоч зупинок майже не робили.

Один раз поїли з нашого невеликого запасу сала з хлібом, закусили яблуками, й далі в путь.

Добиралися по-темному.

Хлопці по черзі вели автомобіль, а я дрімав, заколисаний довгою їздою.

Аж раптом чую - сваряться. Розкриваю очі й бачу, що ми зупинилися прямо на в'їзді на величезний міст через Дунай.

- Куди ти заїхав? - питає Андрій водія. - Що не бачиш: збився з дороги? Це ж зовсім не та місцевість.

- Як то не та?.. Їхав, як і попереднього разу. Нічого не міняв. Скрізь прямо, - відповідає йому з запалом Костя.

- А міст де взявся?.. Його ж не повинно бути!

- Я звідки знаю... Може збудували недавно.

Вирішую вмішатися:

- Хлопці, такий міст, щоб побудувати, треба роки та роки. Однозначно! Ми збилися з дороги. Давайте назад!

- Який назад?.. Тут не має розвороту... Скрізь роздільна смуга та огорожа. Не поїдемо ж ми по зустрічці? Виходу немає, треба на міст, а там вже розберемося.

На мосту нас чекала несподіванка. Проїзд платний. Два долара.

Нічого не поробиш, прийшлося заплатити.

Красивий, освітлений міст проїхали. На виїзді знову перепалка. Назад їхати чи вперед?

- Назад не вийде, - кажу своїм супутникам - Знову треба буде два долара заплатити. Тільки вперед, поки не розберемося куди їхати!

Невеличке румунське містечко спало. Видно, рано лягають спати. Жодної людини на вулиці. Немає в кого спитати.

Коли виїхали з містечка, побачили заправку з написом великими латинськими літерами: "Реко". Біля неї декілька фур із далекобійниками. Підійшли, щоб дорогу показали на Болгарію. Довго старалися хоч щось їм розтлумачити. Вони нас не розуміють, а ми їх. Ніхто іноземної для спілкування не знає. Ледь вдалося добитися, куди нам треба. Нарешті переконливо всі разом показали один напрямок.

Оскільки варіантів не було, вирішили їхати за цим напрямом.

Дорога виявилась зовсім порожньою та неосвітленою. Весь час лісом. Чи може так здавалося... Ні одного автомобіля. Не видно жодного населеного пункту. Хоча можедесь в темноті вони й були.

Їдемо кудись у темряву, не знаємо, туди їдемо чи не туди. Стало напружно та тривожно. Спати зовсім перехотілося. А тут ще й паливо закінчується. Сидимо, наче на їжаках.

Коли ж, глядь: стоїть хтось на дорозі в світлі фар. Махає нам.

- Давайте, - кажу, - візьмемо, може хоч щось розкаже нам.

Зупинились. Підібрали якогось підозрілого смаглявого чоловіка.

Середина осені, а він в одній футболці й босий. Пробиємо заговорити з ним - нічого не виходить. Я трохи німецьку знаю, а хлопці англійську. Розпитуємо - не розуміє. Щось на своєму говорить, геть незрозумілому нам.

Я згадав назву заправки, хоча тепер думаю, що може то була не назва, а реклама.

- Во іст бензіна пеко? - питаю на суміші мов, яких знаю.

Дивно, але чую, розуміє. Показує на пальцях, що до "бензіна пеко" десять кілометрів.

Ми полегшено видихуємо. Бензину повинно хватити. Хоча лампочка вже давно засвітилася, вказує на те, що от-от зупинимось.

На спідометр не дивимось. Здається, що десять вже проїхали. Де ж те "бензіна пеко"?

Знову запитую. Показує п'ять пальців.

Здається, проїхали п'ять.

Питаю: "во іст пеко?" Показує три пальці.

Хлопці занервували:

- Та він нас дурить! Ніякого пеко тут немає! Не видно ні міста, ні села попереду. Просто хоче, щоб підвезли. Давай його викинемо звідси, щоб мозок нам не сушив!

Ледь вговорив Андрія з Костею, щоб залишили того чоловіка.

Дорога весь час йде круто вгору. Здається, ми виїхали на її гребінь і раптом вниз побачили море світла. Велике місто. Покотилися вниз і заглохли. Бензин закінчився. На холостому ході вїхали прямо на заправку й закричали від радості: "Ура! Пеко!"

На дорожньому вказівнику я прочитав: "Констанца" й згадав, що це великий румунський порт.

На великий жаль, заправка була закрыта. Надворі біля двох годин ночі. Ми

налаштувалися спати в машині до ранку. Та раптом активізувався й забігав наш смаглявий незнайомец. Коли Костя діставав щось із багажника, він побачив там порожню каністру. Схопив її в руки, почав кликати мене, щоб ішов за ним. Показував, що наповнить каністру.

- Напевно, бензину хоче запропонувати, - сказав я хлопцям.

- Хай краще йде з наших очей! Знову обдурить, - мовили хлопці.

- Та ніби ж не надурив. На заправку то приїхали. Може й бензину достане. Спробую піти з ним.

- Ми - проти! Ніч. Незнайоме місто. Хто його знає, куди він заведе, що йому в голові?

Я пішов. Дав тому чоловіку свій светр, щоб не задубів і рушив із ним у глиб нічного міста.

Йшов і весь час старався, на всяк випадок, запам'ятовувати дорогу.

Через два квартали мій супутник підійшов до вікна першого поверху житлового будинку й постукав у нього. Довго не відповідали. Потім у вікні засвітилося, хтось його відкрив із середини. Невдоволеним голосом почав говорити з прийшлим чоловіком. Говір поступово з тихого перейшов на крик-сварку. Врешті того, хто був у моєму светрі, явно послали подальше й закрили вікно.

Пішли вперед. Через два будинки мій супутник знову постукав у вікно й знову відбулася та ж сама історія.

Пізніше ми зайшли в будинок, постукали в двері. І знову те ж саме.

- Повна незрозумілість якась!, - майнуло в моїй голові. Звідки він тих людей знає? Як тут орієнтується? Щось тут не так.

Тим часом вийшли на невелику площу.

Стоянка таксі. Смуглявий чоловік підійшов до таксиста, щось із ним перебалакав. Згодом показав мені, щоб я залишався біля таксі, а сам знову кудись пішов.

Таксист тут же почав мені румунською застерігаючи говорити та ніби вмовляти, щоб далше я не йшов із моїм супутником. Показував собі на шию, наче різав по ній ножем, заперечливо махав вказівним пальцем, повторював: "Но! Но! Цап-царап! Цап-царап!". "Мабуть, так цигана називає", - зрозумів я.

Дійшло мені, що він хоче вберегти мене від небезпеки. І хто такий смуглявий, і звідки він тут всіх знає, теж стало ясно.

"То ж його одноплемінники живуть в тих квартирах!" - майнуло в моїй голові.

Хоча циганів я не боявся, бо в дитинстві-юності часто мав із ними справу, але вирішив послухатися таксиста й ушитися від гріха подалі.

Коли повернувся мій супутник, забрав я в нього каністру, мою одяжку й пішов назад.

Орієнтири загубив, то заблукав. Відразу ж і здрейфив. Перспектива загубитися в великому незнайомому місті сміливості не додавала. А ще й хлопців залишити самих. Без палива та грошей. Настряхав себе добре.

Зупинився. Гарно все обдумав, згадав, що заправка була внизу. Неначе в ямі. А

коли я віддалявся з незнайомцем від неї, то начебто йшов весь час вгору. Це допомогло. Я пішов униз і скоро побачив нашу машину. Відразу полегшало. Зрадів, ніби додому повернувся.

Почало світати. Хлопці в машині спали, немов побиті. Заліз до них досипати та чекати ранку.

Проснулися ми від шуму на заправці. Водії заправлялися, сонце вже піднялося над деревами. Видно спали довго. Втомилися від пригод і напругів.

Взяв я свої пошарпані долари, пішов купувати бензин.

Знову проблема. Касирка відмовляється брати долари. Леї потрібні, тільки за них можна щось купувати. Видно в Румунії до доларів ще теж черга не дійшла, як і в нас.

Почав приставати до водіїв, щоб помінати гроші. Отримати за долари румунські леї.

Ніхто не хоче. Всі показують, що помінати не можуть.

Добрий час вбив на це заняття, але все даремно. Ніхто не згоджується вступити зі мною у валютні операції.

Знов ми з хлопцями розстроїлися. Сіли коло машини й сидимо. Не знаємо, що його робити. Хоч бери та й плач.

Аж коли дивлюся: суне на заправку якась чудернацька фура.

Стара-престара американська машина, вся обклеєна кольоровими фото оголених дівчат, кузов якої високо, метрів на зо три, набитий макулатурою.

В кабіні водій – такого ж вигляду.

Підходжу. Показую свої гроші, кручу вказівними пальцями, як часом судді в спортивних баталіях, коли заміна. Той виймає велику паку затріпаних румунських леїв, яких в руку не можна взяти, бо розлізуться, суне мені. Ху! Заміна відбулася.

"Що я буду з такими грошима робити?" – думаю собі. " Їх же касирка може не взяти!". Повертаюсь до водія американської машини, вертаю гроші, забираю свої, беру водія за руку, йду з ним до каси. На мою безмовну вказівку той тицяє касирці свої гроші, а я віддаю чоловіку частину своїх. Ту, яку показала касирка. Повірів їй не на слово, а на жест. Так і визначили курс обміну.

Заправилися й знову поїхали.

Кордон. Тепер вже румунсько-болгарський. Прикордонник довго ходить навкруги нашої машини, роздивляється. З цієї сторони, здається, він наших ще не бачив. Не по дорозі ж. Напевно, ніхто не блукав так, як ми.

Переходять кордон тільки піші місцеві люди з великими сумками, автомобілів не видно. Румуни, виходить, теж гендлюють.

До прикордонника підходять його колеги, намагаються щось нас розпитати. Напевно, як ми сюди попали. Проте ніхто з нас не розуміє один одного.

Люди в формі довго між собою радяться. Оцінююче дивляться на наш вигляд, нарешті вирішують нас пропустити й не затримувати.

Все! Ми в Болгарії!

Через якусь годину добралися до місця призначення.

Болгарське місто Сілістра.

Ніхто нас тут не чекає. В офісі, де працювала Красиміра, нам повідомили, що її немає, та невідомо, коли буде. Буцімто поїхала в справах за межі Болгарії.

Поспілкувавшись із двома співробітниками нашої боржниці, вияснив я, що зарплати вони не отримують вже довгий час. Нібито немає грошей. Вирішив на цьому зіграти. Став вговорювати бухгалтера, щоб разом тиснути на Красиміру, аби віддала борг: і нам, і співробітникам. Вмовив, щоб зателефонувала своїй начальниці та повідомила їй, що ми на неї чекаємо. Бухгалтер – приємна жінка середнього віку, пройнялася до нас співчуттям, що ми так далеко їхали, і що нас її керівниця ошукала.

Дуже виручало те, що з болгарами легко спілкуватися. Багато хто з них знає добре російську, болгарська теж є зрозумілою для нас.

Встановив я також, що ніякими справами, які нам пропонувала болгарська бізнесменша в Києві, фірма її не займається. Це ще раз підтверджувало обман.

На жаль, на зв'язок із нами Красиміра не виходила, а бухгалтеру заборонила говорити, де вона в цей час знаходиться.

Знову безвихідь.

Хотілося їсти. І випити не мішало б. Але грошей то – немає.

Пішли з хлопцями на місцевий базар, де я за безцінь продав свій радіоприймач. Хватило тільки на пиво й на якусь легку закуску.

Не розгулялись.

Золоту жінчину каблучку вирішив поки що не продавати. Залишив на той випадок, коли геть скрутно стане.

Переночували в бухгалтерші. Добра жінка приютила й нагодувала.

Вночі я знайшов на полиці в кімнаті, де ми оселилися, кримінальний кодекс Болгарії. Відкрив статтю про шахрайство, зробив собі виписку з неї.

На ранок пішов прогулятися. Побачив на будинку вивіску з назвою щось на кшталт: "Торговська поліція". Зрозумів, що то ніби наша податкова служба.

Якраз із машини поліцейські виводили двох чоловіків із скрученими назад руками. Зрозумів, що тут порядки доволі таки жорсткі.

Вхід до торговської поліції виявився вільним, можна заходити. Коридорами ходять-бігають заклопотані люди в формі, на мене – нуль уваги. Зайшов до середини, побачив табличку з прізвищем на дверях, які мені здалися найкращими. Зрозумів, що це прізвище та кабінет начальника поліції. Записав собі його в записну книжечку. Для чого це робив – тоді не знав. Просто записував на всяк випадок.

Потім в голову стрільнула ідея.

Сказав бухгалтеру, аби передала Красимірі, що я вже побував у поліції за такою-то адресою, і що зустрівся там із начальником, який має таке-то прізвище, з яким нібито познайомили мене мої добрі приятелі з Болгарії, та що начальник дав попередню згоду відкрити справу за ознаками шахрайства. Для більшої достовірності процитував статтю з їхнього кримінального кодексу й строки покарань, передбачені за такий злочин. Запропонував домовлятися по-доброму, поки не пізно.

На превелике диво це спрацювало. Боржниця дала команду по телефону виплатити

нам борг. Сказала, де гроші лежать. Порадив я бухгалтеру, щоб витребувала ще й зарплату собі та людям, сказала своїй начальниці, що інакше вона нічого робити не буде й вказівок начальниці виконувати не буде.

Красиміра, на нашу радість, і на таке згодилася. Здається, у неї в цей час вигоряла нова велика афера, то ж було не до нас.

Коли всі отримали гроші, вирішили цю подію відмітити. Бухгалтер згадала, що її запросили на ювілей пивзаводу, де вона раніше працювала. На свято взяла нас з собою. Поїхали на нашій машині.

На пивзаводі зібралася весела компанія. Багато молодих хлопців і дівчат. Танцюють, співають, п'ють пиво й міцну горілку – ракію. Тільки закуска скудна.

Нас прийняли неначе своїх. Бухгалтер сповістила, що допомогли їй зарплату отримати. Також виявилось, що директор заводу колись вчився в нашій країні, тепер його, при зустрічі з нами, накрила ностальгія – вагомий привід, щоб добре з нами випити.

Мої супутники відразу на таке згодилися, старанно налягли на випивку.

– Хлопці, – кажу я їм. – Обережно з цим, бо додому не потрапимо! Пиво й ракія, то ж така річ, що з ніг валить!

Хлопці рішили моїх застережень не слухати:

– Ай, що ти нас залякуєш, що ми, не пили ніколи? Та нас і літрою не звалиш! Болгари п'ють, а ми що, хужі, чи слабаки? Не таке пили!

Я відчув, що п'янію, то вирішив зупинитися. Але дійшло до мене в цей час, що вже пізно. Вже добряче п'яний.

Вчасно згадав, як робив вдома, на весіллях. Пішов танцювати. Знав, якщо гарно віддаватися танцям, то з потом сп'яніння трохи зніме. Так воно й сталося. Від запальних танців я трохи протверезів.

Болгари водили свій танок – хору. Всі стають у коло та швидко кружляють. Я спробував, бачу – не виходить. Тоді вибрав гарненьку їхню дівчинку, яка дуже вже була проворна, став танцювати з нею полечки. Відвів душу до нестями.

А мої горе-супутники в цей час добавили. Стали, немов мішки з капустою. Де б не поставив, скрізь валяться.

"Що його з ними робити?" – думаю собі.

Порадився з нашою доброю господинею, визвав таксі. Нашу машину покинули на заводі. В розрахунку, що на завтра хлопці протверезіють і заберуть.

Хлопців так розвезло, що в таксі я запихував їх, наче мертвих. Потім ледь дотягнув до квартири, яка була на другому поверсі. Сили в мене не вистачило, то залишив їх спати прямо в коридорі.

На другий день згадав, що потрібно ще деякі документи підписати в Красиміри. Повернути машину, передану в користування. Розірвати договори, за якими нам можна було виставити штрафні санкції. Хотілося перестрахуватися, адже вже знав з ким маємо справу.

Виходить, що треба мені зустрічатися з боржницею, а вона на зв'язок більше не

йде.

Питаю в бухгалтера, як її знайти, а вона не знає. Каже, що тільки зрозуміла з розмови по телефону зі своєю начальницею, що знаходиться та в Україні, в місті Ізмаїл, проживає нібито в готелі, де живуть моряки.

Зроблено тільки пів діла, тож треба його доводити до кінця.

Прощаюсь із хлопцями, в яких ще були в Сілістрі свої справи, щиро дякую господині, яка відмовилася взяти з нас гроші за проживання, беру білет на річковий пасажирський катер і відправляюсь на Батьківщину.

Болгарську митницю проходжу без проблем. Здивовано подивились на мене митники, бо всі інші пасажери везли з Болгарії великі поклажі різного товару, тільки я був із портфелем у руках. Сказав їм, що я адвокат, їздив у справах, показав папери в портфелі. Це їх повністю задовольнило.

Катер по річці летить швидко. За бортом пролітають болгарські та румунські краєвиди. Правда, широкий глибоководний Дунай виявився не голубим, як про це читав у шкільних книжках, а зелено-жовтаво-коричневим.

Теплий день, із вітерцем на палубі, приніс мені задоволення й послаблення, але, як виявилось, розслаблятися ще було рано. В моєму портфелі, поміж паперів, яких я спеціально для маскування доларів, набрав велику кількість, було більше двох тисяч чужих баксів – величезна сума. І тепер на одному мені лежала відповідальність доставити їх за приналежністю. З одного боку гріла думка, що шеф Вітя пообіцяв мені десять відсотків, і він слова свого вмів триматися, а з другого, якщо щось піде не так, попробуй доведи, куди гроші поділися.

В Ізмаїл катер прибув, коли вже стало темно. Пасажири вишикувалися в довгий ряд для митного огляду. Я став десь посередині ряду. Проте, коли підійшла моя черга, мене чомусь, оцінююче оглянувши, відвели в бік. Всіх пропустили й тоді зайнялися мною.

– Хто такий? Звідки їдеш? Чому без багажу? Що везеш із собою забороненого? Чи є в тебе іноземна валюта? – посипалися на мою голову питання.

На мої пояснення, які я вже давав болгарським митникам, наші не зреагували.

В моїй голові швидко промайнуло, що треба їм щось дати в жертву, бо будуть обшукувати, й тоді мені кінець. Заберуть чужі долари, ще й може контрабанду пришиють.

Кажу їм, що валюта є, але тільки така – й достаю купу наших купоно— карбованців. Швидко перелічили мою купу та заявили, що будуть її вилучати, бо розмір набагато перевищує дозволений.

Я тут же приймаю рішення влаштувати скандал, зосередити митників тільки на цих грошах, які фактично були мізером порівняно з тими, які лежали у мене в портфелі поміж паперами. Починаю голосно доказувати, що вилучати мої гроші вони не мають права, бо при виїзді я їх задекларував (навіщо тоді це зробив – сам не знаю). Подаю копію зім'ятої декларації, що завалялась у мене. Довго риюсь для цього в портфелі. Показую митникам, що там тільки папери й більш нічого немає.

Біля мене зібралися, мабуть, всі, хто був тоді на пункті пропуску. Такого нахаби їм, напевно, бачити ще не приходилось. Стали пояснювати мені, що українські гроші повинні були в мене забрати ще на виїзді. Я кричу на них, що то не мої проблеми. Оскільки я задекларував, а їхні колеги не звернули уваги та пропустили, то тепер вилучати гроші не можна, бо буду з ними всіма судитися, бо я ж адвокат і їх не боюся, бо я не якійсь там купи-продай, а київський досвідчений юрист.

Сперечалися довго. Мої опоненти пробували кудись дзвонити, але ніхто не відповідав, бо вже було пізно. Вони розуміли, що ситуація була явно не стандартна, а моя впевнена й нахабна позиція вводила їх у сумніви.

В думці ж я чітко держав своє – сперечатися до неможливого, якби тільки не поміняли предмет суперечки та не перейшли до обшуку.

Порадившись між собою, митники нарешті мене відпустили, загадково на щось натякнувши, що мовляв тут тобі не Київ, ще подивимось, чия візьме.

Якесь напівсвідоме почуття небезпеки заставило мене, коли тільки відкрив вхідні двері з митниці на вулицю, шмигнути за ці широкі масивні двері й затаїтися. Подвір'я було яскраво освітленим, а біля дверей – тінь, що відбивалася від навісу. Поки в тіні – мене не повинно бути видно з подвір'я.

Простояв кілька хвилин. Коли ж бачу: з припаркованої поблизу машини вийшли троє здорових чоловіків явної, як на тодішній час, рекетирсько-бандитської зовнішності. В спортивному одязі, з накачаними бичачими шиями.

Подумав: "За мною, чи що?.. Чи то у мене від страху щось у голову лізе?".

Чоловіки пройшлися коло входу, пооглядались, пообдивлялись, зайшли в приміщення. Звідти відразу вискочили, вже разом із одним митником.

– Та куди ж він міг подітися? Ми ж весь час ока не спускали з виходу. От же гад! Таки втік! Ну нічо, далеко не втече!

"Спортсмени" кинулися до машини, поїхали по дорозі спочатку в одну сторону, а потім розвернулися в іншу.

"Ото я попав! Краще було б віддати ті клятві купоно-карбованці, не мав би тепер клопоту! І що зараз робити? Куди бігти, де сховатися?"

Я виждав, коли чоловіки в спортивному одязі від'їдуть, і швидко перебіг дорогу на інший бік, у суцільну темряву. Пройшовся по темній стороні, натрапив на якогось робітника, який порався біля контейнерів із сміттям. Його вигляд і праця справляли на мене довірливе враження. Розпитав того чоловіка, що і як тут із того, що мене цікавило.

Виявилось, що готелів поблизу немає. Є два постійно причалених річкових кораблі, в яких здаються місця на ніч, але сьогодні на них відбувалися якісь великі вечірки, тому на нічліг нікого не пускали. Трохи далі є готель, в якому живуть моряки. До самого міста треба йти з пів години по єдиній дорозі. Поза дорогою пройти можна, але там кущі, можна попасти в невелике болото, або канаву.

Щоб не натрапити на моїх переслідувачів, пішов в обхід дороги. По темряві. Орієнтиром слугували вогні міста, тож збитися було неможливо. Болота, канав,

непролазних кущів вдалося уникнути, хоча йти, не бачучи нічого під ногами по бездоріжжю, було доволі таки неприємно.

Через невеликий проміжок часу підійшов до дуже освітленого великого будинку. За зовнішніми ознаками визначив – це і є той готель, про який розповів мені чоловік, що працював біля контейнерів.

В темному місці простояв трохи коло готелю, оцінив обстановку. Біля входу стояли декілька водіїв таксі. Машини "спортсменів" видно не було.

Надумав зайти до готелю, розпитати, чи не живе в них болгарська жінка на ім'я Красимира за такою-то зовнішністю й чи не можна в них переночувати.

Чергова великодушно повідомила, що Красимира вже тиждень, як з'їхала. Вона часто тут буває, її всі знають. Куди з'їхала – невідомо, а переночувати неможливо, бо місць немає. Місця повинні бути в нічліжці під назвою "Колгоспний двір". Йти туди з пів години пішки, міський транспорт вже не ходить, хіба що на таксі. Проте вона мені не рекомендує там ночувати, бо це місце не для мене, якщо судити з мого вигляду, однак, в інших місцях із ночівлею теж нічого не вийде, тому не знає, що й сказати, що порадити.

Оскільки ніхто мене не ждав, окрім, як у "Колгоспному дворі" – пішов туди. З таксистами вирішив не зв'язуватися. Вони, на мою думку, є завжди джерелом інформації, в тому числі, можливо й для моїх переслідувачів у спортивних костюмах.

В центрі міста поблискував хрестами в світлі ліхтарів великий гарний храм. Зупинився. Постояв трохи коло нього. Перехрестився й дійшов до думки, що все-таки зі мною товаришує везіння, а не якісь мої здібності. Сміливцем я себе ніколи не вважав, а шукачем пригод був завжди. І вони, ці пригоди, постійно тягнулись до мене. В такі часи, десь в середині мене, змішувалися страх, цікавість, потяг до незвіданого, ризикованого та ще щось схоже на драйв. (Тільки недавно почув таке слово). Саме тепер я, здається, драйвував.

В самотнього перехожого запитав, як дійти до колгоспної нічліжки й подався в путь. Знову темрява та нічого не видно. Йшов, ішов – вже й прийти повинен, але нічого на готель чи гуртожиток і видно не було. Тільки темні неосвітлені будинки.

Раптом із одного будинку виходить літня пара. Прощаються з господарями, ще раз вітають когось із днем народження. Засиділися, видно, спеціально для мене. Питаю в них, як потрапити до мого місця ночівлі. Показують, що я вже пройшов, але дають точні прикмети, кажуть, треба добре постукати в ворота, щоб проснулися й відчинили.

Так і роблю, як сказали. Сонна жінка довго шукає журнал для запису відвідувачів, довго роздивляється мій закордонний паспорт, бурчить, що потрібен наш паспорт, що так пізно до них не заходять, що всі вже давно сплять. Та врешті решт пускає в приміщення. Питаю в неї, який в мене номер кімнати, на що вона в'їдливо регоче:

– А я відразу помітила, що ти хлопче не туди попав! Зранку не жди поки всі піднімуться, менше будеш проблем мати, бо тут у нас ще той контингент. Завтра базарний день, з'їхалися! А ліжко твоє, як зайдеш, відразу зліва коло дверей. Спокійної ночі!

Виявилося, що це дійсно була нічліжка, інакше називати її було б нечесно відносно тих гуртожитків і готелів, в яких мені до цього приходилось побувати.

В моїй кімнаті було ліжок зо двадцять. Зваживши на перестороги жінки, яка оформляла мене на ніч, підійшов до свого ліжка тихенько, навшпиньках. Поклав під себе портфель, частину грошей, щоб не ризикувати всіма, засунув у штани. Накрився з головою затхлим покривалом, яке, напевно, ніколи не було в пральній машині, та впав у сон, неначе в яму.

Встати раніше всіх, як задумав, не вийшло. Проснувся від чийось кроків. Швидко схопився й побіг до туалету, зрозуміло, що разом із своїм безцінним портфелем.

В туалеті роздивлявся в пощерблене, брудне дзеркало один із вчорашніх спортсменів. Хоча може то так мені здалося, що вчорашній. Скоріш за все, таки здалося. Бриті голови, товсті накачані шиї, спортивний костюм із іноземними написами були візитівкою багатьох таких "спортсменів", і це не давало можливості їх добре відрізнати.

Хазяїн накачаної шиї оглянув нахабно мене з ніг до голови та вибовкнув:

– Оппа! А ти с какова бока здесь такой з партфелем нарисовался?

Я, відчуваючи чергову небезпеку, не задумуючись випалив у відповідь:

– З перевіркою ми! Протокол будемо складати, якщо хто без паспорту поселений!

І вийшов у коридор. Моментально зметикував, що якщо спортсмен звернеться до чергової, щоб вияснити хто тут із перевіркою, то буде мені непереливки. В туалет відразу перехотілося.

Чимдуж вискочив на вулицю, побіг кудись, петляючи дворами. Як заєць. І тут же відмітив про себе, що дійсно вже який час веду справжнє заяче життя.

Проте справи я звик доводити до кінця, як би там не було.

Дізнався в людей, що в місті є ще один готель. Зайшов до нього.

Виявилось, що про Красиміру тут нічого не знають і не чули. Більше готелів нібито немає.

Йду по вулиці й думаю, що відпрацював всі можливі варіанти, то тепер совість моя буде спокійна. Не вдалося знайти боржницю, значить, так тому й бути.

Але до голови знову думка, що ще ж є гуртожитки. Тепер вони зрідка теж здають кімнати за гроші. Я ж стикався з такими випадками.

Перший зустрічний перехожий тут же й показав мені ближній гуртожиток.

Чергова в гуртожитку, на мою радість, підтвердила, що є у них Красиміра. Проживає в такій-то кімнаті.

Болгарка довго не могла второпати, звідки я звалився на її голову. Мило з нею поговорили, й вона вирішила від мене позбавитися – підписала всі документи.

На прощання пристала до мене з питанням: "Як же я все-таки її знайшов?"

Сказав, що за нею слідять. Знають про її махінації, можуть взяти при наступній обладці. Тому порекомендував їй як найшвидше втікати додому, поки не загребли.

В очах побачив невеликий подив.

От, думаю, може хоч так допоможу таким простакам, як ми, бо звертатися до

правоохоронців сенсу не бачив. Не було вагомих доказів на руках. Красиміра завжди могла сказати, що обманювати-кидати вона нас не збиралася, що просто в неї виникли звичайні бізнесові проблеми.

З приємним почуттям остаточно виконаної роботи подався на автобусну станцію – їхати до Одеси.

Тільки тепер відчув, як зголоднів. Вже майже цілу добу в роті нічого не мав.

Купив три пиріжки з капустою, секунд за десять їх проковтнув.

Автобус – старий розбитий "ЛАЗ", явний одноліток того румунського в Констанці з макулатурою, – не їхав, а сунувся. Врешті-решт ще й зламався.

Правда, водій покопирсався трохи під капотом і поїхав далі.

Пробував декілька разів добитися у водія, коли прибудемо до Одеси, але він чітко притримувався забобонного табу – не говорити, коли приїдемо:

– Коли, коли... Незаколикуй мені тут дорогу! Як доїдемо, тоді й будемо!

Казав йому, що боюся спізнитися на поїзд до Києва, але говорив ніби до стінки. Подумав: "Одеса... що тут скажеш, у них свої приколи...".

Приїхали все-таки завчасно.

На залізничному вокзалі взяв білет на поїзд і вирішив сісти перепочити. Але тут же помітив нову небезпеку. В двох кутках вокзалу йшла запекла шахрайська гра в наперстки, а ще в одному кутку розігрувалася "безплатна" лотерея. Біля кожної гри було явно видно прикриття – крутилися двійники моїх знайомих по Ізмаїлу "спортсменів", які просвічували очима, немов рентгеном, всіх, хто був на вокзалі.

Відчув на собі їх, як мені здалося, зацікавлені погляди, й знову включив зайця. Схоже, цей заєць надовго в мені поселився. Вискочив на привокзальну площу, постарався змішатися з натовпом. Сів у перший чи то тролейбус, чи автобус, і поїхав у напрямку центру. Там гуляв майже до відправлення мого поїзду.

Бігом дістався перону, зупинився перед своїм вагоном, щоб показати білет провідниці. В цей час від сусіднього, львівського поїзду, на весь перон закричала інша провідниця:

– Марічко, а йди но си сюди! Хулера ясна, у мене тут шось зашпорталось в котлові. Ниц ни знаю, шо рубити.

Не знаю чому, але від цих слів львівської дівчинки, її зрозумілої мені народної мови, я отримав найбільше полегшення за кілька останніх днів. І зрозумів, що подорож моя завершилася.